

Notitie

Referentienummer
274762.ehv.211

Datum
27 mei 2010

Kenmerk
JE

Betreft

Aanvullend onderzoek Steenuil, Kerkuil, Ransuil en BERPJE inzake RvR project Hooionk Den Dungen, gemeente St.-Michielsgestel

1 Inleiding

Op 23 februari 2010 is een flora en faunascan uitgevoerd naar de aanwezige natuurwaarden ter plaatse van de locatie voor het Ruimte Voor Ruimte project Hooionk te Den Dungen, gemeente St.-Michielsgestel. Uit deze scan blijkt dat aanvullend onderzoek is gewenst om het gebruik van het plangebied als leefgebied voor enkele beschermde soorten te kunnen vaststellen. Het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1 Plangebied RvR Hooionk te Den Dungen, gemeente St.-Michielsgestel

2 Aanvullend onderzoek beschermde vogels

2.1 Algemeen

Uit de scan natuurwaarden (Grontmij, februari 2010) blijkt dat er zich binnen het plangebied geen geschikte voortplantings- en/of rust- en/of verblijfplaatsen bevinden van Ransuilen, Steenuilen en Kerkuilen. Wel blijkt dat het plangebied en de omgeving daarvan mogelijk functionele elementen bevatten die deel uitmaken van een leefgebied voor Ransuilen, Steenuilen en Kerkuilen.

Uit beschikbare gegevens van SOVON is gebleken dat alleen de aanwezigheid van Steenuilen wordt bevestigd in het kilometerhok 153-409, waarbinnen het plangebied is gelegen. Ransuilen en Kerkuilen zijn in dit kilometerhok niet aangetroffen. Uit het naastgelegen kilometerhok (154-409) zijn geen gegevens over het voorkomen van de genoemde uilensoorten bekend. Informatie van de lokale vogelwerkgroep was niet beschikbaar ten behoeve van het opstellen van de scan.

2.2 Bescherming Ransuilen, Steenuilen en Kerkuilen

Met het voornemen om een watergang in het plangebied te dempen en het hertenkamp in het noordwesten van de locatie af te breken, komt de functionaliteit van het plangebied, als leefgebied van Ransuil, Kerkuil en Steenuil, mogelijk in het geding. Indien de functionaliteit van het plangebied voor de betreffende uilensoorten niet kan worden gegarandeerd, dan is een onthefing van de Flora- en faunawet noodzakelijk, mede vanwege de wettelijke bescherming van deze soorten op grond van de Europese Vogelrichtlijn. De genoemde uilensoorten staan allen ook op de Rode lijst als 'kwetsbare soort' vermeld. De instandhouding van deze soorten wordt in gevaar gebracht op het moment dat sprake is van aantasting van functioneel leefgebied.

2.3 Functionele elementen leefgebied uilen binnen het plangebied

De functionele elementen binnen het plangebied die kunnen dienen als foerageergebied voor uilen, bestaan voornamelijk uit de slootkanten van de sloten die het plangebied aan alle zijden begrenzen, de slootkanten van de sloot die het plangebied in noord-zuid richting doorsnijdt en de mestrijke grasvelden van het hertenkamp.

Van deze elementen zal met de voorgenomen ingreep de noord-zuid lopende watergang in het midden van het plangebied (rode lijn) worden gedempt en wordt het aanwezige hertenkamp (blauwe omlijning) afgebroken. Deze beide elementen zijn in figuur 2 weergegeven.

Figuur 2 Binnen het plangebied te dempen watergang (rode lijn) en af te breken hertenkamp (blauwe lijn)

3 Aanvullend onderzoek BERPJE

Uit de scan natuurwaarden (Grontmij, februari 2010) is gebleken dat de watergang die in noord-zuid richting door het midden van het plangebied loopt, een mogelijk leefgebied vormt voor het BERPJE. Het BERPJE is beschermd onder de Flora- en faunawet als 'overige beschermde soort' (Tabel 2). Indien de aanwezigheid van het BERPJE wordt aangetoond, en er negatieve effecten ontstaan op de functionaliteit van het leefgebied voor deze soort, dan dient bij de uitvoering gewerkt te worden volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode.

4 Methodiek

4.1 Inschatting aanwezigheid Steenuil, Kerkuil, Ransuil en BERPJE

Om te bepalen in welke mate de functionele elementen binnen het plangebied ook daadwerkelijk van belang zijn voor uilen, zijn binnen het plangebied zijn enkele indicatoren van de mogelijke aanwezigheid daarvan onderzocht. Het onderzoek bestaat onder andere uit het vaststellen van de mogelijke aanwezigheid van uilen door een controle op sporen zoals braakballen, ruiveren, ontlasting, observatiemomenten of andere fysieke aanwijzingen. Daarnaast is een inschatting gemaakt van mogelijke functionele elementen voor uilen in de omgeving van het plangebied. Het resultaat daarvan is in kaart gebracht en weergegeven in figuur 3.

Ook is ten behoeve van het onderzoek in het plangebied en directe omgeving gebruik gemaakt van zogenaamde 'playbacks' (zie uitleg in kader) om de aanwezigheid van territoriale uilen te kunnen registreren.

Figuur 3 Inschatting mogelijke functionele elementen leefgebied uilen in en rondom het plangebied: slootranden (rode lijnen), dierenweides (blauwe omlijning) en geschikte tuinrichting (groene omlijning)

Playbacks

Om territoriale vogels te kunnen detecteren, is het voor sommige soorten handig om gebruik te maken van zogenaamde 'playbacks'. Hiermee worden vogelgeluiden bedoeld, die middels een Mp3 speler en een versterker geproduceerd worden om een territoriale roep van een soort uit te lokken en een indicatie te krijgen van de aanwezigheid van een paar of een individu.

De playbacks zijn gebruikt voor het uitlokken van een baltsroep van de Ransuil, Steenuil en Kerkuil. Het succesvol verkrijgen van resultaten is sterk afhankelijk van de periode en het tijdstip waarop het gebruik van playbacks wordt toegepast. Ransuilen baltsen en roepen voornamelijk in de avond of middernacht in maart en april op de potentiële nest- of rustplaatsen. Steenuilen roepen intensief in de periode rond schemering van half februari tot half april. Kerkuilen roepen met name gedurende de avond en middernacht in een vergelijkbare periode als die van de Steenuil.

Tevens is er tijdens ieder bezoek aan het plangebied en omgeving aandacht besteed aan het observeren van de omgeving op de fysieke aanwezigheid van uilen. Door stelselmatig vanuit drie vaste observatiepunten het plangebied en de omgeving te observeren is getracht om de fysieke aanwezigheid van Kerkuilen, Steenuilen en Ransuilen te kunnen bevestigen.

4.2 Vaststellen van territoria uilen

Voor het vaststellen van mogelijke territoria van Ransuilen en Kerkuilen, is gebruik gemaakt van de SOVON methode voor karteren van territoria door 3 playback momenten toe te passen.

Voor het vaststellen van de mogelijke aanwezigheid van Steenuil territoria, is de gestandaardiseerde methodiek van STONE (Steenuil Overleg Nederland) gehanteerd, waarbij eveneens 3 playbackmomenten zijn gehanteerd.

Tijdens het laatste bezoek, op 4 mei 2010, is er specifiek in de omgeving van het plangebied (tot 1,5 kilometer afstand) nabij potentiële nestlocaties (oude kraaiennesten) geluisterd naar mogelijke aanwezigheid van jonge Ransuilen, teneinde eventuele territoria te kunnen vaststellen.

Tijdens ieder playback moment zijn vanaf drie verschillende locaties (tussen de 250 en 500 meter uit elkaar) soortspecifieke playbacks gehanteerd. Bij niet gelijktijdig vastgestelde baltsroepende vogels, geldt de (arbitraire) fusie-afstand van 500 m. Dat wil zeggen dat twee of meer waarnemingen binnen 500 m worden samengetrokken tot één territorium, en dat waarnemingen verder dan 500 m uit elkaar tot twee territoria worden gerekend.

4.3 Informatievoorziening Vogelwerkgroep Midden-Brabant

Naast het uitvoeren van verschillende veldbezoeken is er contact opgenomen met Vogelwerkgroep Midden-Brabant (via stichting STONE) voor aanvullende informatie over de verspreiding van Steenuilen binnen en rondom het plangebied. De vogelwerkgroep was echter niet bereid om eventueel aanwezige, bestaande gegevens te verstrekken ten behoeve van dit onderzoek.

4.4 Vaststelling aanwezigheid BERPJE

Aangezien de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling zich onder andere richt op het dempen van de noord-zuid door het plangebied lopende watergang, die mogelijk geschikt is als leefgebied voor het BERPJE, is aanwezigheid van deze soort ter plaatse onderzocht. De controle van aanwezigheid is uitgevoerd conform de voorgeschreven methodiek van RAVON, waarbij eenmalig steekproefsgewijs de aanwezige watergang met behulp van een schepnet is bemonsterd.

4.5 Bezoekdata aanvullend onderzoek

Het onderzoek is verspreid over een zestal momenten uitgevoerd. Hierbij is rekening gehouden met de activiteitsperiode van de onderzochte soorten. Het gaat hierbij om de volgende data:

- Maandag 8 maart 2010 van 18.00-20.00 uur (aanwezigheid Steenuil, Kerkuil, Ransuil);
- Woensdag 10 maart 2010 van 19.30-20.45 uur (aanwezigheid Steenuil, Kerkuil, Ransuil);
- Donderdag 18 maart 2010 van 18.30-20.00 uur (aanwezigheid Steenuil, Kerkuil, Ransuil);

- Woensdag 7 april 2010 van 22.00-23.30 uur (aanwezigheid Bempje en aanwezigheid Steenuil, Kerkuil, Ransuil);
- Dinsdag 4 mei 2010 van 21.00-22.15 uur (aanwezigheid Steenuil, Kerkuil, Ransuil);
- Donderdag 20 mei 2010 van 21.00 tot 22.30 uur (aanwezigheid Ransuil)

5 Resultaten

5.1 Leefgebied Ransuilen

Er zijn geen reacties verkregen op het afspelen van gerichte playbacks voor Ransuilen. Ook bij het beluisteren van diverse potentiële nestlocaties in de directe omgeving van het plangebied op de aanwezigheid van jonge Ransuilen, is deze soort niet aangetroffen. Evenmin zijn overige indicatoren voor de aanwezigheid van territoria van Ransuilen aangetroffen. En er zijn ook geen aanwijzingen van het gebruik van functionele elementen door deze soort binnen het plangebied.

5.2 Leefgebied Kerkuilen

Tijdens het bezoek van 10 maart 2010 is een territorium van de Kerkuil vastgesteld op een afstand van ongeveer 1 kilometer ten noordwesten van het plangebied (zie blauwe cirkel, figuur 4). Tijdens de andere bezoeken is dit territorium echter niet meer waargenomen, evenmin als eventuele andere territoria in de omgeving. Ook zijn geen andere indicatoren aangetroffen die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van territoria van Kerkuilen in het plangebied of de directe omgeving daarvan.

5.3 Leefgebied Steenuilen

Het plangebied en de tuinen rondom vormen een territorium voor de Steenuil. De locaties van terugmeldingen van playbacks zijn op basis van de fusie afstand met elkaar verbonden, zodat een inschatting van de grootte van het aanwezige Steenuilterritorium kan worden gemaakt. Een gemiddeld territorium van de Steenuil ligt tussen de 16-20 hectare. Een tweede respons, die de aanwezigheid van een andere Steenuil indiceert, bevindt zich op een afstand van ongeveer 600 meter ten zuidoosten van het plangebied (zie groene cirkel, figuur 4).

Figuur 4. Locaties van reacties van Steenuilen (rode/groene cirkels) en Kerkuilen (blauwe cirkel), met een inschatting van de ligging van een Steenuilterritorium (rode oml. jning).

5.4 Leefgebied BERPJE

Op woensdag 7 april 2010 is een aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van het BERPJE uitgevoerd binnen het plangebied. Het BERPJE is hierbij niet aangetroffen. Aanwezigheid van deze soort kan derhalve worden uitgesloten.

6 Conclusie

Ransuil

Er zijn geen territoria, roest- of nestplaatsen van Ransuilen vastgesteld binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Tevens zijn er geen aanwijzingen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van een functioneel leefgebied voor Ransuilen.

Kerkuil

Gezien de afstand van de waargenomen Kerkuil tot het plangebied, de grootte van het territorium van een Kerkuil (20 tot 30 hectare) en de aanwezigheid van Steenuilen binnen het plangebied, wordt de kans op aanwezigheid van de Kerkuil in het plangebied zeer onwaarschijnlijk geacht.

Steenuilen

De huidige inrichting van het plangebied bestaat grotendeels uit grasland, akkers en enkele functionele elementen (slootkanten, hertenkamp). Met de inrichting van het plangebied zullen twee (waarschijnlijk) functionele elementen binnen het leefgebied van de Steenuil verdwijnen.

Echter, de omvang en het aandeel van de betreffende elementen lijken van marginale betekenis in vergelijking tot het totale aanbod van functionele elementen van vergelijkbare kwaliteit binnen het territorium van de aanwezige Steenuil of Steenuilkoppel. Hierdoor is het onwaarschijnlijk dat met de inrichting van het plangebied de functionaliteit van het leefgebied van de Steenuil niet gegarandeerd zou kunnen blijven.

BERPJE

Er bevinden zich geen BERPJES in de te dempen watergang binnen het plangebied. Er hoeft dus ook geen rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van deze soort.

7 Aanbevelingen

Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de functionaliteit van het leefgebied van de aanwezige uilen niet gegarandeerd zou kunnen blijven. Een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet voor het dempen van een enkele watergang en het afbreken van het hertenkamp binnen het plangebied wordt dan ook niet noodzakelijk geacht. De initiatiefnemer dient wel tijdens de uitvoeringsfase te handelen conform de 'Zorgplicht' vanuit de Flora- en faunawet.